

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วยหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และศึกษาเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ งานวิจัยความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการเรียนวิทยาลัยการอาชีพ พนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม
2. หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษาตามระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
4. การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพปัจจุบันของวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม

1.1 ประวัติการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม

วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพของ กระทรวงศึกษาธิการ โดยเริ่มจากการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาโอกาสความเป็นไปได้ในการจัดตั้งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งวิทยาลัยขึ้นที่อำเภอพนัสนิคมนั้น มีความเหมาะสมทั้งในด้านของนักศึกษาที่คาดว่าจะเข้าศึกษาต่อในพื้นที่บริการ และด้านศักยภาพในการขยายตัวทางด้านการค้าอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นจึงมีการเสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยขึ้น และนำเข้าสู่การพิจารณาของกรมอาชีวศึกษาในปี พ.ศ. 2536 โดยจัดหาพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์และอยู่ในความดูแลของสภาตำบลนาเร็ก จำนวนพื้นที่ 46 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา ตั้งอยู่เลขที่ 99 หมู่ 10 ตำบลนาเร็ก อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อยู่ติดกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 19 ห่างจากเทศบาลตำบลท่าบุญมีประมาณ 4 กิโลเมตร และห่างจากเทศบาลเมืองพนัสนิคมประมาณ 10 กิโลเมตร ได้รับอนุมัติให้ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ตามประกาศจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีวระดับอำเภอ

วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม ได้เริ่มเปิดดำเนินการเรียนการสอนครั้งแรกตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันรวมระยะเวลากว่า 20 ปี

1.2 สิ่งก่อสร้างของวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม - ปัจจุบัน

สิ่งก่อสร้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1. อาคารสำนักงานและหอประชุม	14. เสาธง
2. อาคารเรียนปฏิบัติการ 4 ชั้น	15. แท่นพระวิษณุกรรม
3. อาคารโรงฝึกงาน 1,440 ตร. ม.	16. ศาลาพักผ่อนทกลีลาม
4. อาคารโรงฝึกงาน 4 ชั้น 4,000 ตร.ม.	17. โรงจอดรถจักรยานยนต์ นักเรียน - นักศึกษา
5. อาคารฝึกอบรม 560 ตร.ม.	18. ป้อมยามรักษาการณ์
6. อาคารเอนกประสงค์ 450 ตร.ม.	19. ศาลพระภูมิ - เจ้าที่
7. อาคารอำนวยการ 720 ตร.ม.	20. บ่อบาดาล
8. อาคารศูนย์วิทยบริการ	21. ประปาบาดาล
9. โรงอาหาร	21.1 คูหาลูกเสือ
10. ห้องน้ำห้องส้วม	22. โรงจอดรถครู
11. สนามเซปักตะกร้อ	23. บ้านพักผู้บริหาร ระดับ 7 - 8
12. สนามบาสเก็ตบอล	24. บ้านพักครูเรือนแถว 2 ชั้น
13. สนามฟุตบอล	25. บ้านพักภารโรง 2 หน่วย

ภาพที่ 2 แสดงสิ่งก่อสร้างของวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม - ปัจจุบัน

1.3 เครื่องหมายประจำวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม

รูปที่ 3 เครื่องหมายประจำวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม

1.4 ปรัชญาวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม

ความรู้ดี มีความรู้ความสามารถทางหลักวิชาการในสาขาวิชาชีพ และสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง สามารถผสมผสานองค์ความรู้ทั้งปวง เพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพที่ดีต่อไป

ทักษะเด่น มีความสามารถในการปฏิบัติงานและสร้างสรรค์พัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน

เน้นคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น และมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

นำสังคม เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในการนำความรู้และเทคโนโลยีมาสร้างสรรค์และพัฒนาวิชาชีพของตนเองและสังคม

1.5 วิสัยทัศน์วิทยาลัยการอาชีพพนสนิม (Vision)

วิทยาลัยการอาชีพพนสนิมมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมและประเทศชาติ

1.6 พันธกิจวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม (Mission)

1.6.1 พัฒนาผู้เรียนในระบบการศึกษาอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และการศึกษาในระบบทวิภาคี

1.6.2 วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านอาชีวศึกษาสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในระบบปกติและระบบทวิภาคี

1.6.3 อนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ และเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่น

1.7 อัตลักษณ์วิทยาลัยการอาชีพพนสนิม

“ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม”

1.8 เอกลักษณ์วิทยาลัยการอาชีพพนสนิม

“พัฒนาผู้เรียนอย่างมีระบบด้วยประสบการณ์จริง”

1.9 หลักสูตรที่เปิดสอน

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพพนสนิม ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร ดังนี้

1.9.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

1.9.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระบบทวิภาคีและระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

1.9.3 หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

1.10 ประเภทวิชาที่เปิดทำการสอน

1.10.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จัดการศึกษาในระบบ ได้แก่ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

- 1) สาขาวิชาช่างยนต์-สาขางานยานยนต์ (ปวช. 56)
- 2) สาขาวิชาช่างเชื่อมโลหะ-สาขางานโครงสร้าง (ปวช. 56)
- 3) สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง-สาขางานไฟฟ้ากำลัง (ปวช. 56)
- 4) สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์-สาขางานอิเล็กทรอนิกส์ (ปวช. 56)
- 5) สาขาวิชาเครื่องกล-สาขางานยานยนต์ (ปวช. 48)
- 6) สาขาวิชาโลหะการ-สาขางานเชื่อมโลหะ (ปวช. 48)
- 7) สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์-สาขางานไฟฟ้ากำลัง-สาขางาน

อิเล็กทรอนิกส์ (ปวช. 48)

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

- 1) สาขาวิชาการบัญชี-สาขางานการบัญชี (ปวช. 56)
- 2) สาขาวิชาการตลาด-สาขางานการตลาด (ปวช. 56)
- 3) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ-สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ (ปวช. 56)
- 4) สาขาวิชาพาณิชยกรรม-สาขางานการบัญชี-สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

(ปวช. 48)

1.10.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จัดการศึกษาในระบบ ได้แก่ ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

- 1) สาขาวิชาการบัญชี-สาขางานการบัญชี
- 2) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ-สาขางานเทคโนโลยีสำนักงาน

1.10.3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ได้แก่

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

- 1) สาขาวิชาเครื่องกล-สาขางานเทคนิคยานยนต์
- 2) สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง-สาขางานติดตั้งไฟฟ้า
- 3) สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์-สาขางานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม

1.10.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จัดการศึกษาระบบระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ได้แก่

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

1) สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง-สาขางานติดตั้งไฟฟ้า

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

1) สาขาวิชาการบัญชี-สาขางานการบัญชี

2) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ-สาขางานเทคโนโลยีสำนักงาน

3) สาขาวิชาการจัดการทั่วไป-สาขางานการจัดการทั่วไป

1.11 จำนวนนักเรียน นักศึกษา ทั้งหมดในภาคเรียน 1 ปีการศึกษา 2557

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียน นักศึกษา ทั้งหมดในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557

ลำดับ	สาขาวิชา	ประเภทวิชา	จำนวน (คน)
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ระบบปกติ)			
1	เครื่องกล/ช่างยนต์	อุตสาหกรรม	190
2	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์/ไฟฟ้ากำลัง	อุตสาหกรรม	83
3	ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์/ช่างอิเล็กทรอนิกส์	อุตสาหกรรม	50
4	โลหะการ/เชื่อมโลหะ	อุตสาหกรรม	32
5	พณิชยการ/การบัญชี	พาณิชยกรรม	64
6	พณิชยการ/คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	พาณิชยกรรม	89
7	การตลาด	พาณิชยกรรม	19
รวมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ			527
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ระบบปกติ+ทวิภาคี+เทียบโอนฯ)			
1	การบัญชี	บริหารธุรกิจ	40
2	คอมพิวเตอร์	บริหารธุรกิจ	49
3	การจัดการทั่วไป	บริหารธุรกิจ	38
3	เครื่องกล	อุตสาหกรรม	28
4	ไฟฟ้ากำลัง	อุตสาหกรรม	56
5	อิเล็กทรอนิกส์	อุตสาหกรรม	20
รวมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง			231
รวมจำนวนนักเรียน นักศึกษาทั้งสิ้น			758

1.12 สรุปข้อมูลการพัฒนาสถานศึกษาจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพิ่มเติม (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557)

สรุปข้อมูลการพัฒนาสถานศึกษาจากงบประมาณที่ได้รับเพิ่มเติม (วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม. 2557) ดังนี้

- 1) ห้องอาชีวศึกษา บริเวณชั้น 2 อาคารวิทยบริการ ประกอบด้วย เครื่องปรับอากาศ 50,000 บาท ห้องสำเร็จรูป 98,000 บาท และป้ายชื่อห้อง 2,500 บาท
- 2) ปรับปรุงห้องโสมเธียร์เตอร์ ประกอบด้วย เครื่องเสียงชุดใหม่ 2 ตู้ลำโพง คอมพิวเตอร์ 1 ชุดพร้อมโต๊ะเก้าอี้ รวมเป็นเงิน 55,000 บาท และป้ายชื่อห้อง 2,500 บาท
- 3) ปรับปรุงห้องเรียน/ปฏิบัติการ จำนวน 8 ห้อง ๆ ละ 34,300 บาท เป็นเงิน 274,400 บาท
- 4) ซ่อมแซมเวทีในห้องประชุมพนัสบดี 1 จำนวนเงิน 53,000 บาท
- 5) ติดตั้งโปรเจคเตอร์ห้องประชุมอินทนิล 5,000 บาท
- 6) ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารจักษาน 16,300 บาท
- 7) ปรับปรุงห้องประกันคุณภาพ 45,000 บาท
- 8) ปรับปรุงระบบงานประชาสัมพันธ์ 30,345 บาท
- 9) จัดซื้อคอมพิวเตอร์สำหรับงานสำนักงานต่างๆ จำนวน 6 งาน รวมเป็นเงิน 129,500 บาท
- 10) ปรับปรุงห้องน้ำอาคารเรียน 2 ชั้น 3 จำนวนเงิน 60,000 บาท
- 11) จัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี 30,000 บาท
- 12) จัดทำวีดิทัศน์แนะนำสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี 30,000 บาท
- 13) จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ระบบทวิภาคี รวมเป็นเงิน 38,020 บาท
- 14) ติดตั้งตาข่ายกันนกพิราบ 114,000 บาท
- 15) จัดทำป้ายวิสัยทัศน์ด้านหน้าวิทยาลัย 33,718 บาท
- 16) จัดทำปกแฟ้มเอกสาร 14,000 บาท
- 17) จัดทำเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ 20,000 บาท
- 18) จัดทำไวนิลงานประชาสัมพันธ์ 20,000 บาท
- 19) ปรับปรุงห้องประชาสัมพันธ์ 10,345 บาท
- 20) จัดซื้อวัสดุงานบ้านงานครัว 37,930 บาท
- 21) ซ่อมฝ้าเพดานอาคารอำนวยการ 73,332 บาท
- 22) จัดทำป้ายค่านิยมหลัก 12 ประการ 32,730 บาท
- 23) จัดทำฉากเวทีห้องประชุมพนัสบดี 1 จำนวนเงิน 45,000 บาท
- 24) ซ่อมห้องน้ำอาคารอำนวยการ 38,000 บาท
- 25) ซ่อมห้องน้ำสำนักงานผู้อำนวยการ 14,500 บาท
- 26) ซ่อมห้องน้ำสำนักงานฝ่ายพัฒนาฯ 39,500 บาท
- 27) กันกระจกอลูมิเนียมช่องเก็บโล่และเกียรติบัตร(หน้าห้องจักษาน) 21,500 บาท

2. หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552

ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 หมวด 1 หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อ 7 ได้ระบุหน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ดังนี้ สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้สถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวต่อไปนี้

- 1) จัดการให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริง ตามความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา
- 2) จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ทั้งในด้านการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน
- 3) จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สิน และบุคลากร ทั้งรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และการจัดหาทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา
- 4) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ วางแผนและพัฒนาตนเอง
- 5) เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น
- 6) วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- 7) ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการกีฬา พละนาฏศิลป์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 8) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำรับบริการรับจ้าง ผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 หมวด 1 หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อ 8 ได้ระบุให้สถานศึกษาแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

- 1) ฝ่ายบริหารทรัพยากร
- 2) ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ
- 3) ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา
- 4) ฝ่ายวิชาการ

ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 หมวด 1 หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อ 9 ระบุให้ฝ่ายบริหารทรัพยากร ดูแลรับผิดชอบงานต่างๆ ดังนี้

- 1) งานบริหารงานทั่วไป
- 2) งานบุคลากร
- 3) งานการเงิน
- 4) งานการบัญชี
- 5) งานพัสดุ
- 6) งานอาคารสถานที่
- 7) งานทะเบียน
- 8) งานประชาสัมพันธ์

ตามระเบียบ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 หมวด 2 หน้าที่ของงานและแผนก ข้อ 19 ให้งานอาคารสถานที่ มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

- 1) ประสานงานและวางแผนในการใช้พื้นที่ของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา
- 2) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ การใช้ และการขอใช้อาคารสถานที่ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 3) ควบคุมดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซม พัฒนาอาคารสถานที่ การอนุรักษ์พลังงานการรักษา สภาพแวดล้อมและระบบสาธารณูปโภคของสถานศึกษา
- 4) จัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ของสถานศึกษาให้ปลอดภัยจากโจรภัย อัคคีภัย และภัยอื่น ๆ
- 5) ให้คำแนะนำ ชี้แจง และอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่
- 6) เก็บรักษาเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ไว้เพื่อการตรวจสอบและดำเนินการทำลาย เอกสารตามระเบียบ
- 7) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- 8) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับขั้น
- 9) ดูแล บำรุงรักษา และรับผิดชอบทรัพย์สินของสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมาย
- 10) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม

เต็มดวง รัตนทัศนีย์ (2535 : 40) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัตถุ สถานที่ พฤติกรรม สถานการณ์ หรือดิน หิน ต้นไม้ ลมฟ้าอากาศ สังคม ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่

เกษม จันทรแก้ว (2536 : 16 - 18) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง "สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา" ซึ่งเป็นคำนิยามที่สั่นง่ายต่อการเข้าใจ แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า

สิ่งแวดล้อมในโลกนี้เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ บ้านเรือน ถนน วัด แม่น้ำ ดิน ป่าไม้ ภู ระเบิด ฯลฯ

สมพร เทพสิทธิ์ (2536 : 4) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุก สิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

กนก จันทร์ทอง (2541 : 2) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องได้และมองเห็นได้) และ นามธรรม (วัฒนธรรมแบบแผนประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่ง กันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

จากความหมายของสิ่งแวดล้อมข้างต้น สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัว มนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และมีอิทธิพลต่อกัน

3.2 ประเภทของสิ่งแวดล้อม

จากความหมายของสิ่งแวดล้อมที่กล่าวไว้ข้างต้นเราสามารถจำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อม ได้เป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาจากแหล่งกำเนิดของสิ่งแวดล้อม ได้แก่

3.2.1 สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมประเภทนี้หมายถึงทุกสิ่ง ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้น ย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ที่กล่าวกันว่าเป็นความหลากหลายในธรรมชาติ บางชนิดใช้เวลา ในการเกิทยาวนานมาก บางชนิดใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการเกิด สิ่งแวดล้อมชนิดหนึ่ง ๆ ย่อมมี ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมชนิดอื่น ๆ ถ้ามีการทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่งย่อมมีผลถึงสิ่งแวดล้อม อื่น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจาก การมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต

1) สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการเกิด เป็นสิ่งแวดล้อมที่สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ แต่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สูญสิ้นไปได้หากมนุษย์ เราทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า พืชหญ้า สัตว์น้ำ เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต เป็นสิ่งแวดล้อมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาก บาง ชนิดใช้ระยะเวลาในการเกิทยาวนานมาก นานจนมนุษย์ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้และสามารถสูญ สิ้นไปได้หากมนุษย์ใช้อย่างไม่ระมัดระวัง ได้แก่ แร่ธาตุ แร่เชื้อเพลิง บางชนิดเป็นสิ่งแวดล้อมที่ ปรากฏให้มนุษย์ได้เห็น ได้รู้สึก ได้สัมผัสอย่างมากมายเหลือเฟือ ไม่มีวันสูญสิ้นไปจากโลก ได้แก่ ดิน หิน น้ำ อากาศ ความร้อนแสงสว่าง เสียง เป็นต้น

3.2.2 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งแวดล้อมประเภทนี้มนุษย์อาจสร้างขึ้นโดย ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ มีทั้งสิ่งที่มองเห็นได้จับต้องได้ และสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้หรือไม่สามารถ จับต้องได้ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเองหรืออาจสร้างขึ้นด้วย เหตุจำเป็นบางประการ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่ดีที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ ได้อย่างสุขสบาย ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสิ่งที่ไม่ดีที่จะทำให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์เลว ลงทำให้มนุษย์ได้รับความเดือดร้อน ต้องสูญเสียชีวิตหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสุขภาพจิตเสื่อม

โทรมลง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจากความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมของสิ่งนั้น ๆ

1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งแวดล้อมที่มองเห็นได้จับต้องได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการมีชีวิตอยู่ บางสิ่งที่มนุษย์สร้างก็เป็นไปเพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัยสี่ อันหมายถึง อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค แต่บางสิ่งก็สร้างเพื่อสนองความต้องการอันไร้ขอบเขตของตนเองซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างที่เกินความจำเป็นอันจะนำความเสียหายมาสู่สิ่งแวดล้อมและชีวิตมนุษย์เองได้เมื่อถึงระดับหนึ่ง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมีทั้งสิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ เช่น บ้านเรือน เสื้อผ้า รถยนต์ ถนน เครื่องมือทางการแพทย์ โทรศัพท์ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ดีทำให้คุณภาพชีวิตเลวลง เช่น น้ำเน่าเสีย สารพิษที่ใช้ในการเกษตร สารพิษที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น กฎหมาย ประเพณี ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น บางสิ่งอาจสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความเจริญให้เกิดขึ้นแก่หมู่พลมนุษย์ เช่น การศึกษา การวิจัย เป็นต้น บางสิ่งสร้างขึ้นโดยพฤติกรรมการแสดงออกทั้งในลักษณะที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การทะเลาะวิวาท การช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน การติดยาหรือสารเสพติด เป็นต้น

3.3 คุณสมบัติของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมย่อมมีสมบัติเฉพาะตัว การแสดงสมบัติของสิ่งแวดล้อม ต้องเป็นการแสดงออกของบทบาท/หน้าที่ของสิ่งแวดล้อมนั้น การเข้าใจสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ดังนั้นการทำความเข้าใจเรื่องสมบัติของสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 สิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้านโครงสร้าง หรือองค์ประกอบ เช่น รูปทรง ขนาด สี หรือกระบวนการที่สร้างสิ่งแวดล้อมนั้น เอกลักษณ์ที่แสดงออกมานั้นสามารถบ่งบอกได้ว่าสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นอะไร เช่น ป่าชายเลน ป่าสน ป่าดงดิบ ภูเขา บ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม ประเพณี ศาสนา พื้นที่เพาะปลูก เป็นต้น

3.3.2 สิ่งแวดล้อมนั้นจะไม่อยู่โดดเดี่ยวในธรรมชาติ โดยธรรมชาติแล้วจะไม่มีสิ่งแวดล้อมใดอยู่อย่างโดดเดี่ยวแต่จะมีสิ่งแวดล้อมอื่นอยู่ด้วยเสมอ เช่น สัตว์น้ำกับทะเล มนุษย์กับบ้านเรือน สัตว์ป่ากับป่าเบญจพรรณ สัตว์น้ำว่ายอ่อนกับป่าชายเลน ถนนกับรถยนต์ เป็นต้น

3.3.3 สิ่งแวดล้อมทั้งหลายมักมีความเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์ต่อกัน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมไม่อยู่โดดเดี่ยวจึงต้องมีความเกี่ยวเนื่องและมีความสัมพันธ์ต่อกัน เช่น ป่าไม้ต้องการธาตุอาหารในดินเพื่อการเจริญเติบโต สัตว์ป่าต้องการป่าไม้เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งหากิน มนุษย์ต้องการน้ำไว้เพื่อการใช้สอยและดื่มกิน การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากย่อมจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์ย่อมส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำ เป็นต้น

3.3.4 สิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดจะมีความทนทานและความเปราะบางต่อการถูกกระทำในระดับที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ควบคุมความทนทานหรือความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม ได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะตัวแหล่งกำเนิด ขนาด รูปทรง สี อายุ ความสามารถในการป้องกันตนเอง ฯลฯ ปัจจัยควบคุมเหล่านี้ทำให้สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ยากง่ายแตกต่างกันออกไป สิ่งแวดล้อมที่มีความทนทานสูงย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายได้ยาก สิ่งแวดล้อมที่มีความเปราะบางย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายได้ง่าย เช่น สัตว์บางชนิดมีลักษณะที่สวยงามมีความสามารถในการป้องกันตัวเองน้อยและอาศัยอยู่ในบริเวณที่ง่ายแก่การล่าก็อาจสูญพันธุ์ได้ง่ายจึงเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องระมัดระวังและพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะกระทำการใด ๆ มิฉะนั้นโลกของเราอาจจะต้องสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่างไปอย่างน่าเสียดาย

3.3.5 สิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในด้านปริมาณและคุณลักษณะ สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านปริมาณและคุณลักษณะ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ หรืออย่างรวดเร็วก็ได้ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมนั้นหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น มนุษย์ สัตว์และพืช ย่อมเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ไปตามธรรมชาติ น้ำและอากาศอาจมีสภาพเสื่อมโทรมลงจากการกระทำของมนุษย์ สัตว์ป่าเหลือน้อยลงเนื่องจากป่าไม้ถูกทำลายบ้านเรือนพังทลายเพราะพายุที่พัดผ่านอย่างรุนแรง

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์มาก ดังนี้

3.4.1 เป็นแหล่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตมนุษย์ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต ดังนี้

1) อาหาร การดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องกินอาหารซึ่งมีแร่ธาตุและพลังงานต่างๆ จากพืชและสัตว์ อาศัยน้ำที่หมุนเวียนอยู่ในธรรมชาติในการดื่มและใช้ อาศัยดินเป็นแหล่งผลิตอาหารทั้งที่เป็นพืชและสัตว์ มนุษย์บางกลุ่มอาจกินเฉพาะพืชหรือเฉพาะสัตว์กินทั้งอาหารสดและอาหารที่ทำให้สุกแล้ว การแสวงหาอาหารของมนุษย์ได้มีการพัฒนามาโดยลำดับ เริ่มต้นแสวงหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติ การนำอาหารมาเก็บสะสมไว้ที่บ้านจนถึงการรู้จักเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการผลิตอาหารจากทรัพยากรธรรมชาติได้เอง

2) ที่อยู่อาศัย เดิมทีมนุษย์อาศัยอยู่ตามแหล่งธรรมชาติ ต้องอาศัยหลับนอน พักผ่อนเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัวตามร่มไม้ หุบเขา หรือถ้ำ ดัดแปลงธรรมชาติเพื่อป้องกันภัยที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก น้ำท่วม แดดร้อน ฯลฯ ตลอดจนการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันภัยจากธรรมชาติ สัตว์อื่น รวมทั้งการป้องกันภัยจากมนุษย์ด้วยกันเอง การเลือกที่อยู่อาศัยก็มักเลือกตามแหล่งที่สามารถหาอาหารและน้ำได้สะดวกปลอดภัย ดังนั้นการเลือกทำเลที่อยู่อาศัยเป็นความตั้งใจและเป็นการกระทำที่ต้องมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ

3) เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนุ่งห่มในสมัยแรกนั้นเป็นการนำใบไม้ เยื่อไม้ และหนังสัตว์ที่หาได้มาห่อหุ้มร่างกายเพื่อให้ความอบอุ่น หรืออาจนำมาประดับร่างกายเพื่อแสดงความสามารถในการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ จากนั้นมีการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจากวัสดุที่หา

ได้ในถิ่นที่อยู่อาศัยสำหรับสมาชิกในครอบครัว ต่อมาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของมนุษย์ทำให้เกิดการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเพื่อการค้า

4) ยารักษาโรค การสังเกตสิ่งแวดล้อมมนุษย์เริ่มใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บโดยเอามาทั้งต้น กิ่ง ก้าน เปลือก แก่น ดอก ราก ต้มกินหรือทาครั้งละมาก ๆ ต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้ใช้ตัวทำละลายที่เหมาะสม เช่น แอลกอฮอล์ อีเทอร์ สกัดเอาตัวยาแท้ ๆ จากส่วนต่างๆ ของต้นไม้อ แล้วทำให้ตัวทำละลายระเหยไปเหลือแต่ตัวยาไว้ทำให้เป็นผงหรือผลึก ใช้กินแต่น้อย นอกจากการสกัดตัวยาจากสมุนไพร มนุษย์ยังใช้วิธีสังเคราะห์ยาเลียนแบบตัวยาในสมุนไพรโดยใช้วัตถุดิบจากสิ่งแวดล้อม

3.4.2 สิ่งกำหนดการตั้งถิ่นฐานและชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต ในบริเวณพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบรอบ ๆ ทะเลสาบ ที่ราบชายฝั่งทะเล จึงมักเป็นแหล่งชุมชนโบราณที่ปรากฏหลักฐานอยู่จนปัจจุบัน เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน อินเดีย และได้กลายเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นของโลก

3.4.3 ตัวกำหนดลักษณะอาชีพมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่น จะประกอบอาชีพแตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่และลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น บริเวณที่ราบลุ่มมักจะมีอาชีพทำเกษตรกรรม บริเวณชายทะเลหรือเกาะต่างๆ ก็จะทำประมง บริเวณที่เป็นแหล่งแร่ก็จะทำเหมืองแร่เป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้สภาพของพื้นที่และลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติ ยังมีผลต่อการผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่แตกต่างกันอีกด้วย

3.4.4 ตัวกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรม รูปแบบวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป ตามลักษณะของการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่างๆ ล้วนถูกกำหนดให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นทั้งสิ้น นอกจากนี้สภาพแวดล้อมยังมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยใจคอของมนุษย์อีกด้วย เช่น ในเขตอบอุ่นผู้คนมักมีนิสัยสุขุมรอบคอบ ใจเย็น กระตือรือร้นและขยัน แต่ในเขตร้อนผู้คนมักจะมีนิสัยที่ตรงข้ามกับเขตอบอุ่น เช่น เฉื่อยชา ใจร้อน หงุดหงิดอารมณ์เสื่อง่าย ขาดความรอบคอบ ส่วนคนที่อาศัยอยู่ในป่ามักมีนิสัยดุร้ายชอบการต่อสู้ และผจญภัย

3.4.5 กิจกรรมทางด้านการเมือง หน่วยการเมืองที่ตั้งกระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของโลก จะรวมตัวเป็นหน่วยเดียวกันได้จะต้องมีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกันมากที่สุด ส่วนการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองจะเป็นมิตรหรือศัตรูกันหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความกดดันทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้นว่าถ้าเกิดความไม่สมดุลของทรัพยากรธรรมชาติกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นหรือพรมแดนธรรมชาติที่เป็นร่องน้ำมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หรือเกิดความแตกต่างในลัทธิความเชื่อทางศาสนา

จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่คอยค้ำจุนความเจริญของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน การศึกษาทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม นอกจากจะทำให้ประชาชนหรือชุมชนรู้จักใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้น้อยลงอย่างชาญฉลาดแล้ว ประชาชนจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอยู่ดีกินดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม ประเทศหรือชุมชนใดที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติหรือประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ขาดความระมัดระวัง ขาดความรับผิดชอบต่อการใช้และบำรุงรักษาก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปอย่างไม่มีคุณค่าและขาดแคลน ในที่สุดแล้วชุมชนหรือประเทศนั้นก็ตกอยู่ในฐานะที่ยากจน คุณภาพชีวิตต่ำ ปัญหาความวุ่นวายต่างๆ ก็เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน นักเรียนนักศึกษาจำนวนมากใช้ชีวิตประจำวันในสถานศึกษา ประมาณวันละ 6 - 8 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนนักศึกษาอยู่สถานศึกษาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าสถานศึกษาจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสภาพที่เหมาะสม ก็จะช่วยส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ส่งเสริมพัฒนาการในการเรียนรู้ และนักเรียนก็จะสามารถจดจำไว้เป็นแบบอย่างได้ ทั้งยังจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจ การยอมรับ และการปฏิบัติตามได้อีกด้วย ดังนั้นการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องจัดให้ถูกต้องเหมาะสมเพราะจะส่งผลกระทบได้ทั้งครูและนักเรียนโดยตรง และอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนด้วย

4.1 สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา คือ สภาพทั่วไปที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

4.1.1 สภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพแวดล้อมทั่วไปควรพิจารณาดังต่อไปนี้ (สุปรีชา หิรัญโร, 2531 : 191)

1) สถานที่ตั้ง ต้องพิจารณาความสะดวกและควรมีบรรยากาศที่ดี ในระยะยาวต้องไปมาสะดวก มีน้ำไฟ ท่อระบายน้ำเสีย หรือมีบริการสาธารณสุขเข้าถึง ไม่อยู่ห่างไกลจากที่ชุมชนมาก ถ้าอยู่ใกล้สถานที่ราชการ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หรือสวนสาธารณะยิ่งดี นอกจากนี้ควรมีธรรมชาติโดยรอบสวยงาม หากมีสิ่งก่อสร้างอยู่ข้างๆ ก็ไม่ควรทำให้บรรยากาศสถานศึกษาต้องเสียไป ไม่ควรมีตึกอาคารล้อมรอบจนขยับขยายไม่ได้และบังทิศทางแสงแดดและลม ไม่ควรอยู่ในบริเวณที่อาจได้รับภัยธรรมชาติ นอกจากนี้จะต้องไม่อยู่ในบริเวณที่มีโครงสร้างขยายเป็นเขตอุตสาหกรรมหรือมีทางตัดผ่าน

2) ลักษณะพื้นที่ ควรเป็นที่ราบที่ราบสูงน้ำท่วมไม่ถึง และไม่เป็นที่สูงจนเป็นปัญหาเกี่ยวกับการสุขาภิบาล เนื้อดินแข็งที่ไม่ทรุดง่าย สภาพของดินดีเป็นประโยชน์ต่อการปลูกต้นไม้

3) ขนาดของพื้นที่ ควรมีขนาดกว้างพอที่จะสร้างตึกเรียน อาคารประกอบมีที่ว่างสำหรับการเรียนและฝึกพลานามัย มีที่โล่งเป็นสนามเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีพื้นที่

เป็นถนนที่จอดรถหรือส่วนติดต่อบริการ และมีอาณาบริเวณเพียงพอที่จะขยายตามโครงการที่วางไว้

4) การคมนาคม ควรพิจารณาในเรื่องการเดินทางไปกลับของนักเรียน ครู คนงาน ภารโรง สถานศึกษาประถมศึกษาไม่ควรห่างจากที่ชุมชนหรือหมู่บ้านเกินไป และไม่ควรใช้เวลาเดินทางเกินห้านาทีครึ่งชั่วโมงหากใช้ยานพาหนะ

5) สิ่งแวดล้อม สถานศึกษาควรตั้งอยู่ในที่ที่ปลอดภัยจากสิ่งรบกวนต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนการสอน และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน เป็นต้นว่า สนามบินพาณิชย์ที่มีเครื่องบินขึ้นลงตลอดเวลา สถานีรถไฟ ท่าเรือ โรงงานอุตสาหกรรม ที่ทำให้เกิดฝุ่นละอองกลิ่นเหม็น ไอพิษ หรือดังรบกวนประสาท โรงมหรสพ และสถานเริงรมย์ต่างๆ โรงแรม แหล่งการพนัน สุสาน ที่เผาศพ กองขยะ โรงเลี้ยงสัตว์ หรือฆ่าสัตว์ และตลาดสด เป็นต้น

4.1.2 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ได้แก่ บริเวณในสถานศึกษาและอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1) บริเวณเรียน ซึ่งหมายถึง อาคารเรียนทั่วไป อาคารเรียนวิชาเฉพาะ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี ห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2) บริเวณบริการและสนับสนุนการเรียน ได้แก่ บริเวณที่อำนวยความสะดวกในการบริการครูและนักเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องน้ำ-ห้องส้วม โรงอาหาร เป็นต้น

3) บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ บริเวณทั่วไปภายในสถานศึกษา เช่น สนามกีฬา สวนหย่อม ที่นั่งพักผ่อน ฯลฯ

4) บริเวณที่พักอาศัย ได้แก่ บริเวณที่ใช้เป็นที่พักอาศัยของครู นักเรียน นักการภารโรง ซึ่งมักเป็นนักเรียนประจำที่มีนักเรียนอยู่ประจำในหอพัก

4.1.3 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ได้แก่ บริเวณภายในห้องเรียนควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1) ขนาดและลักษณะของห้องเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาขนาดพื้นที่ของห้องเรียน ลักษณะพื้น เพดาน การทาสีของห้องเรียน รวมทั้งที่ตั้งของห้องเรียนนั้น ๆ ในอาคารเรียน

2) กระดานดำและอุปกรณ์ ซึ่งหมายถึง การพิจารณากระดานดำติดฝาผนัง ในเรื่องขนาด อุปกรณ์จำเป็น เช่น ชอล์ค แปรงลบกระดาน และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนของครู

3) ป้ายข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับป้ายชั้นเรียน ป้ายชื่อครูประจำชั้น บอร์ดนิเทศการ ป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ตารางวันหยุด ตารางเวร แผนภูมิสถิติต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียน

4) มุมและการตกแต่งห้องเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาลักษณะการตกแต่งนักเรียน การตกแต่งภาพ การจัดมุมเสริมประสบการณ์

5) การจัดเก็บอุปกรณ์ ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับการจัดเก็บอุปกรณ์เอกสารหรือวัสดุที่จำเป็นในห้องเรียน เช่น ไม้กวาด เอกสารหลักฐานในชั้นเรียน

6) โตะ แก้อ้อ ครู และนักเรียน ซึ่งหมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะโตะ แก้อ้อของครูและนักเรียน ความเพียงพอความเหมาะสม ตลอดทั้งรูปแบบการจัดโตะและแก้อ้อ

4.2 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา

ธเนศ ขำเกิด (2556) กล่าวว่า บรรยากาศของสถานศึกษาเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี"

สถานศึกษาซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของและอยากมา สถานศึกษาที่มีบรรยากาศไม่ดี จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมา

สถานศึกษาที่มีบรรยากาศดี จะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของสถานศึกษาไม่ดีทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์

ในจำนวนนักเรียนที่มาสถานศึกษาล้วนมาจากสภาพแวดล้อมทางบ้านที่แตกต่างกันออกไป หากนักเรียนมีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้านมาสถานศึกษาก็เจอกับสภาพแวดล้อมที่คับแคบใจอีก เขาคงไม่มีทางออกอย่างอื่นจึงดิ้นรนไปหาสิ่งที่ดีกว่าจะทำให้เขาสบายใจขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่จะตามมา หากสถานศึกษาไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงความรู้สึกจากหัวใจดวงน้อย ๆ ของนักเรียนแต่ละคน อาจจะทำให้แนวโน้มสถิตินักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ

ดังที่กล่าวแล้วว่า บรรยากาศของสถานศึกษาเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาหากจะมองโดยภาพรวมแล้วเราอาจจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

4.2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สิ่งชี้วัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก ฯลฯ

การจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไรวินั้น เป็นเรื่องของแต่ละสถานศึกษาที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิด และดุลยพินิจของบุคคลภายในสถานศึกษานั้น ๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ภายใต้หลักการของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและคุณครูควรยอมรับว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถและเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา ที่มีความรัก ความผูกพัน และปรารถนาดีต่อสถานศึกษาของเขา จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมวางแผน จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ภายใต้การแนะนำของผู้บริหารและครูอาจารย์

4.2.2 สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้ นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาสถานศึกษา"

การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุข มีความมั่นใจและตระหนักในคุณค่าของตนเอง

4.2.3 สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในสถานศึกษาให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในสถานศึกษายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ฯลฯ

ลักษณะการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมมีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันมา กำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนาของสถานศึกษา การมอบหมายงานหรือการสั่งการก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา ชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถ ไม่เกินกำลัง มอบหมายงานแล้วติดตามดูแล ช่วยเหลือ ถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อย ยกย่องชมเชย มีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้หลาย ๆ รูปแบบ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ วิชาการและการบริหารการจัดการ ต่างเอื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งสถานศึกษาควรตระหนักและสร้างเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาเป็นวิมานที่น่าอยู่น่าเรียน แล้วทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจโดยทั่วไปตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Satisfaction และยังมีผู้ให้ความหมายคำว่า “ความพึงพอใจ” พอสรุปได้ดังนี้

ความพึงพอใจ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 775) หมายถึง พอใจชอบใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 143) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

กัมปนาท มีสวนนิล (2545 : 11) สรุปว่า ความพึงพอใจ เป็นสภาวะการรับรู้ภายใน เป็นความคาดหวังของบุคคลในองค์การอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ภายในองค์การ ถ้าปัจจัยเหล่านั้นสามารถตอบสนองความต้องการ ความคาดหวังของตนเองได้อย่างเหมาะสม ก็จะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่สามารถตอบสนองตามต้องการ ความคาดหวังของตนเองได้ ก็จะมีผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ และจะมีผลต่อขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จ

ประภาส เกตุแก้ว (2546 : 12) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จากการได้รับการตอบสนองความต้องการ แสดงออกมาทางพฤติกรรมซึ่งสังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออกทางพฤติกรรม

วิภาดา คุปตานนท์ (2544 : 170) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกส่วนบุคคลหรือทัศนคติต่องาน ซึ่งอาจเป็นทางบวกหรือทางลบแล้วแต่กรณี แต่ความพึงพอใจในงานเป็นเรื่องที่เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เป็นไปในแนวทางบวกต่อการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดแรงผลักดันให้สวามิภักดิ์

ศุภสิริ โสมาเกตู (2544 : 49) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคล ที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนจึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

กาญจนา อรุณสุขรุจี (2546 : 35) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนและต้องมีสิ่งเร้าที่ตรง

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการด้านต่างๆ ที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่ได้ประสงค์

5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

5.2.1 อับบารัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้กำหนดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1) ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

2) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (security or safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (belongingness and love needs) ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้าง

ความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความต้องการได้รับการยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการการได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น

5.2.2 แมกเกรเกอร์ (McGregor) ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของมนุษย์ตามทฤษฎีการบริหารไว้ 2 แบบ คือ ทฤษฎี X ซึ่งมีลักษณะเป็นเผด็จการ และทฤษฎี Y หรือการมีส่วนร่วม แต่ละแบบเกี่ยวข้องกับสมมติฐานที่มีต่อลักษณะของมนุษย์ ดังนี้

ผู้บริหารแบบทฤษฎี X มีความเชื่อว่า

1) มนุษย์โดยทั่วไปไม่ชอบการทำงาน และพยายามหลีกเลี่ยงงานถ้าสามารถทำได้

2) เนื่องจากการไม่ชอบทำงานของมนุษย์ มนุษย์จึงถูกควบคุม บังคับ หรือข่มขู่ให้ทำงาน ชอบให้สั่งการและใช้วิธีการลงโทษ เพื่อให้ใช้ความพยายามได้เพียงพอ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

3) มนุษย์โดยทั่วไปพอใจกับการขึ้นนั่งสั่งการหรือการถูกบังคับ ต้องการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย และต้องการความมั่นคงมากที่สุด ผู้บริหารตามทฤษฎี X จึงต้องสร้างแรงจูงใจโดยการข่มขู่ และลงโทษ เพื่อให้ลูกน้องใช้ความพยายามให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

ผู้บริหารแบบทฤษฎี Y มีความเชื่อว่า

1) การทำงานเป็นการตอบสนองความพอใจ

2) การข่มขู่ด้วยวิธีการลงโทษ ไม่ได้เป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการจูงใจให้

คนทำงาน บุคคลที่ผูกพันกับการบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ จะมีแรงจูงใจด้วยตนเองและควบคุมตนเอง

3) ความผูกพันของบุคคลที่มีต่อเป้าหมายขึ้นอยู่กับรางวัล และผลตอบแทนที่พวกเขาคาดหวังว่าจะได้รับเมื่อเป้าหมายบรรลุถึงความสำเร็จ

4) ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน เป็นการจูงใจให้บุคคลยอมรับและแสวงหาความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

ทฤษฎี Y เน้นถึงการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์นั้นรู้จักตัวเองได้ถูกต้อง รู้จักความสามารถของตนเอง ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจโดยการสร้างสรรค์สถานการณ์ที่จะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการทำงาน ในการบริหารนั้นมีการนำทฤษฎีเชิงจิตวิทยามาใช้จำนวนมาก เพราะการบริหารเป็นการทำงานกับ “คน” และทฤษฎีจิตวิทยาก็พูดถึงเรื่อง “คน” การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการควบคุมกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และภาวะผู้นำ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้บริหาร Douglas McGregor ได้ค้นพบ

แนวคิด “พฤติกรรมองค์การ” และสรุปว่า กิจกรรมการบริหารจัดการล้วนมีสาเหตุรากฐานมาจาก ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ (human behaviors) ซึ่งเป็นไปตามกรอบทฤษฎี X และทฤษฎี Y คือ ทฤษฎี X (Theory X) คือ คนประเภทเกียจคร้าน ในการบริหารจึงควรใช้มาตรการ บังคับ มีระเบียบกฎเกณฑ์คอยกำกับ มีการควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด และมีการลงโทษเป็นหลัก ทฤษฎี Y (Theory Y) คือ คนประเภทขยัน ควรมีการกำหนดหน้าที่การทำงานที่เหมาะสม ทำความสามารรถ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเชิงบวก และควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาโดยใช้หลักสมมุติฐานของ แมกเกรเกอร์ (McGregor) ในการ ตั้งสมมุติฐาน เนื่องจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นักเรียนนักศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ซึ่งลักษณะวิชาชีพที่เรียนต่างกัน เพศ ส่วนใหญ่ต่างกัน จึงตั้งสมมุติฐานว่า ทั้งสองกลุ่มจะมีความพึงพอใจแตกต่างกันในการจัดการ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ได้รับจากสถานศึกษาด้วย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมพงษ์ บริพัตร (2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจและความคาดหวังของ นักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ โดยกลุ่มประชากรในการศึกษา คือ นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ จำนวน 4,000 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวน 350 คน ใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล พบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านบรรยากาศด้านวิชาการ และด้านบรรยากาศด้านการ บริหารและการจัดการในระดับปานกลาง และนักศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านบรรยากาศด้านวิชาการ และด้านบรรยากาศด้านการบริหารและ การจัดการในระดับมาก 2) เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจและความคาดหวังต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาที่เรียนอยู่ระดับการศึกษาต่างกันและแผนกช่างต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ เรียนอยู่ระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อมด้าน กายภาพ ด้านบรรยากาศด้านวิชาการ และด้านบรรยากาศด้านการบริหารและการจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่เรียนอยู่แผนกช่างต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมด้านบรรยากาศด้านวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีความคาดหวัง ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและด้านบรรยากาศด้านวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ที่ควรปรับปรุงแก้ไขและควรจัดทำให้เพียงพอ ควรเพิ่มถังขยะหรือที่รองรับ ขยะ ควรมีการจัดการน้ำดื่มให้สะอาด ควรมีการจัดการห้องน้ำ ห้องส้วมให้สะอาด ควรเพิ่มสถานที่ จอดรถ ควรมีการตกแต่งสถานที่ให้ร่มรื่น มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนให้เพียงพอ

วิเชียร ประเสริฐสกุล (2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนต่อ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึง พอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเรียน

การสอน ด้านการบริหาร ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านอาคารสถานที่ พบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสาขาวิชา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกลุ่มเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมมากกว่านักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ

ชาญชัย ทุมดี (2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” โดยจำแนกตามเพศและระดับชั้น พบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศและระดับชั้น โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ธีรวัฒน์ ยุวรรณะ (2549) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ สุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม การเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน และการบริหาร พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์จำแนกตามคณะพบว่า 1) คณะที่มีระดับความพึงพอใจมาก คือ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะที่มีระดับความพึงพอใจน้อย คือ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำแนกชั้นปีพบว่า ชั้นปีที่มีระดับความพึงพอใจมาก คือ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่มีระดับความพึงพอใจน้อย คือ ชั้นปีที่ 1 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ศูนย์สถาบัน และศูนย์บางคล้า มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อำนวย เลิศรุ่งโรจน์ (2549) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมโรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” เพื่อทราบความพึงพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” พบว่า 1) ความพึงพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความพึงพอใจต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของ

นักเรียน ครู และผู้ปกครองเครือข่าย ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน 3) ข้อเสนอแนะในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุบลรัตน์” ได้แก่ ควรวางแผนและจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารงานและจัดการร่วมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นตักสินใจวางแผนจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมร่วมกัน ควรสร้างวินัย ส่งเสริมความคิดความรู้สึกร่วมกันโดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม ควรเน้นความพึงพอใจมากกว่าการใช้คำสั่ง ควบคุมหรือกฎเกณฑ์โดยยึดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรต่างๆ ในโรงเรียนให้มากขึ้น ควรสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้มากขึ้น

วิโรจน์ จำปาทอง (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม พนมอดุลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมใน 4 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านอาคารสถานที่ พบว่า 1) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม พนมอดุลวิทยา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการบริหารงาน ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน และด้านกลุ่มเพื่อน 2) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม พนมอดุลวิทยา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามความพึงพอใจของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโดยรวมและด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และด้านกลุ่มเพื่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอาคารสถานที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 3) ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม พนมอดุลวิทยา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามความพึงพอใจของนักเรียนจำแนกตามช่วงชั้นโดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุรัตน์ หาญพลชัย (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียน/นักศึกษาที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียน/นักศึกษา โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และคณะวิชา พบว่า 1) นักเรียน/นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจของการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรีโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียน/นักศึกษาที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี จำแนกตามเพศ ซึ่งโดยภาพรวมพบว่า นักเรียน/นักศึกษา เพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมมากกว่าเพศชาย 3) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับชั้นของต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี จำแนกตามระดับชั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) กลุ่มตัวอย่างที่เรียนคณะวิชาต่างกันมีระดับความ

พึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อาภรณ์ เชี่ยวชาญเกษตร สุรีย์ พูนิกุล และบวร ปภัสราทร (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมและบริการทางการศึกษาต่างๆ เพื่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อศึกษาความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมและบริการต่าง ๆ ได้แก่ การบริการการศึกษา การบริการห้องสมุด และการบริหารโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อนักศึกษาระดับบัณฑิต คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยงานวิจัยนี้ได้กำหนดโมเดลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และทำการวิเคราะห์โมเดลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยรวม และโดยการจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สาขาวิชาที่กำลังศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และภาวะการทำงาน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมและบริการต่างๆ ในแต่ละด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านบริการการศึกษาที่นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตัวแปรด้านอายุ สาขาวิชาที่กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ไม่มีผลต่อความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมและบริการต่างๆ ยกเว้นตัวแปรเพศที่มีผลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรด้านประสบการณ์การทำงาน และภาวะการทำงาน นักศึกษามีความพึงพอใจในบริการต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านสภาพแวดล้อมที่นักศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างกัน ผลการวิจัยช่วยให้คณะที่เปิดสอนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถใช้เป็นแนวทางในการให้บริการการศึกษาที่เหมาะสมได้

กิตติยา แสงชัย (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของนักเรียนโรงเรียนหนองวัวซอพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนหนองวัวซอพิทยาคม อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 300 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่า 1) นักเรียนมีความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านห้องเรียน ด้านเครื่องใช้ในห้องเรียน มีความคาดหวังมากที่สุดในด้านพื้นที่และบริเวณโรงเรียน 2) นักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพแตกต่างกัน ในด้านการถ่ายเทอากาศและแสงสว่างห้องเรียน ด้านเสียง ด้านโรงอาหาร ด้านโรงครัว ด้านสนาม ด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ ด้านส้วมและที่ปัสสาวะ ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดน้ำโสโครก และด้านการรักษาความสะอาดและการดูแลรักษา 3) นักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 มีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพแตกต่างกัน ในด้านห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ด้านห้องพยาบาล ด้านโรงอาหาร ด้านโรงครัว ด้านส้วมและที่ปัสสาวะ และด้านการกำจัดน้ำโสโครก ส่วนในด้านอื่น ๆ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน และความคาดหวังในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพนักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน โดยสรุป นักเรียนมีความพึงพอใจและความคาดหวังในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง

พอเจตน์ จงบุรี (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ครู เจ้าหน้าที่ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ของวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2551 จำนวน 1,070 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการวางผังหรือแผนในการตกแต่งพื้นที่ทั้งหมดของวิทยาลัยส่งผลต่อการเรียนการสอน 2) ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรของวิทยาลัย นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมบุคลากรของวิทยาลัยมีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะส่งผลต่อการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาสีสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นที่ประหยัดและคุ้มค่าใช้ในการจัดกิจกรรมส่งผลต่อการเรียนการสอน 4) ด้านการจัดการงานด้านสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการนิเทศติดตามประเมินผลงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นระยะส่งผลต่อการเรียนการสอน 5) ด้านความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม นักศึกษามีความคิดเห็นว่าการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัยและชุมชนส่งผลต่อการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ 1) วิทยาลัยควรมีการวางผังหรือแผนในการตกแต่งพื้นที่ของวิทยาลัยโดยมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจน ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์และรักษาสีสิ่งแวดล้อมในชุมชน หรือร่วมมือประสานงานกับวิทยาลัยอื่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) วิทยาลัยควรจัดโครงการอบรม สัมมนา หรือจัดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้ครู เจ้าหน้าที่ นักศึกษา และผู้นำชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปราณี ทิวัชรทรัพย์ (2552) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนเพ็ญพิทยาคมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโรงเรียนเพ็ญพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของนักเรียนโรงเรียนเพ็ญพิทยาคม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 คน เก็บตัวอย่างจากแบบสอบถามความคิดเห็นการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของนักเรียนโรงเรียนเพ็ญพิทยาคม จำนวน 13 ด้าน คือ ด้านพื้นที่และบริเวณ ด้านอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง ด้านห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน ด้านการถ่ายเทอากาศและแสงสว่าง ห้องเรียน ด้านเสียง ด้านห้องพยาบาล ด้านโรงอาหาร ด้านสนาม ด้านน้ำดื่ม ด้านส้วมและที่ปัสสาวะ ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการกำจัดน้ำเสีย ด้านการรักษาความสะอาดและการดูแลรักษา พบว่า 1) นักเรียนเห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมและรายด้าน ทั้ง 12 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน มีความเห็นเหมาะสมน้อย คือ ด้านโรงอาหาร 2) นักเรียนเพศชาย เห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพโรงเรียนเพ็ญพิทยาคมด้านที่ตั้งของโรงเรียน บริเวณโรงเรียน และด้านห้องพยาบาล มีความเหมาะสมมากกว่านักเรียนหญิง แต่ นักเรียนหญิง เห็นว่า มีความเหมาะสมในด้านอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง โรงอาหาร สนาม น้ำดื่ม น้ำใช้ ส้วมและที่ปัสสาวะ การกำจัดขยะมูลฝอย และการดูแลรักษา มากกว่านักเรียนชาย 3) นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ต่างกันเห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพโดยรวมและเป็นรายด้าน ทั้ง 13 ด้าน ไม่แตกต่างกัน 4) นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกันเห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

จำนวน 3 ด้าน คือ โรงอาหาร น้ำดื่ม และการกำจัดของเสีย มีความเหมาะสมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ นักเรียนที่มีอายุ 14 - 15 ปี เห็นว่ามีความเหมาะสมมากกว่านักเรียนที่มีอายุ 14 ปี และนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 16 - 17 ปี โดยสรุป ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของนักเรียนโรงเรียนเพ็ญพิทยาคม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

จิปาถะ สันตติล (2552) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเมืองพัทยา 8 สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพัทยา 8 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 346 คน พบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้เรียนในสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเมืองพัทยา 8 สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความพึงพอใจเรียงอันดับจากระดับความคิดเห็นมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านอาคารสถานที่ 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนในสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเมืองพัทยา 8 จำแนกตามเพศของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจมากกว่านักเรียนเพศชาย จำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความพึงพอใจในสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเมืองพัทยา 8 สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นที่เข้าศึกษา พบว่า นักเรียนที่เริ่มเข้ามาศึกษาในระดับชั้นอนุบาล ระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา มีระดับความพึงพอใจในสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเมืองพัทยา 8 สังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ และด้านการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ นักเรียนที่เข้ามาศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 2 ด้าน โดยนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักเรียนที่เข้ามาศึกษาในระดับมัธยมศึกษา